

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE

2021-08-26

Ärendenummer:

NV-04167-21

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Använd det som fungerar (SOU 2021:26) (M2021/00774)

Sammanfattning

Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att en pant på elektronisk utrustning inte bör införas och tillstyrker förslaget att det nuvarande producentansvaret för elutrustning istället bör utvecklas. Naturvårdsverket har emellertid synpunkter på skrivningarna i några av de föreslagna bestämmelserna i denna del, se nedan.

Naturvårdsverket bedömer också att utredningen i några delar underskattat konsekvenserna för Naturvårdsverket, som bl.a. innefattar att utveckla it-stödsystem, ta fram föreskrifter, vägledning och att utöva tillsyn.

Naturvårdsverket vill tydliggöra att det verkliga problemet är att konsumenter köper nya produkter utan att de produkter de har är trasiga eller uttjänta. För att öka återanvändning anser Naturvårdsverket att det även bör införas åtgärder som stimulerar konsumenter att köpa begagnad elutrustning, inte enbart att lämna ifrån sig den.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att en pant på elektronisk utrustning inte bör införas och tillstyrker förslaget att det nuvarande producentansvaret för elutrustning istället bör utvecklas. En utveckling av befintligt producentansvar för elektronisk utrustning bedömer Naturvårdsverket vara mer samhällsekonomiskt effektiv och mer förenligt med en cirkulär ekonomi än ett pantsystem. Naturvårdsverket har emellertid synpunkter på skrivningarna i några av de föreslagna bestämmelserna i förordning (2014:1075) om producentansvar för elutrustning (nedan omnämnd förordningen), se nedan.

I det följande kommer Naturvårdsverket inte att ytterligare kommentera förslagen om pant.

Kapitel 3 Bakgrund

Avsnitt 3.3.8 Miljöpåverkan från upplagring av produkter som inte längre används

Naturvårdsverket är medveten om att utredningens uppdrag har varit att öka insamling av småelektronik, men vill ändå tydliggöra att det verkliga problemet inte är upplagringen av begagnad småelektronik, utan att konsumenterna köper nya produkter utan att de produkter de har är trasiga eller uttjänta. För att åstadkomma en långsiktig hållbar förändring behövs ett mer holistiskt angreppssätt som inkluderar elektroniska produkters hela värdekedja från utvinning av råvara, design och produktion till konsumtion och avfallshantering.

Naturvårdsverket anser att man bör överväga att införa kompletterande styrmedel för att internalisera den negativa miljöpåverkan som sker i produktionsledet i priset på produkterna till konsument. Detta för att hyr-, begagnat- och reparationsmarknaderna ska kunna konkurrera med nya produkter behöver prisrelationerna justeras.

Att enbart fokusera på att underlätta inlämnandet av begagnade produkter för att öka återanvändning, kan få motsatt effekt och istället bidra till att förkorta användningstiden hos den första ägaren. Naturvårdsverket anser att för att öka återanvändning bör det även införas åtgärder som stimulerar konsumenterna att köpa begagnad elutrustning, inte enbart att lämna ifrån sig den.

Avsnitt 3.3.9 Miljöpåverkan från återanvändning

Naturvårdsverket instämmer i utredningens bedömning att återanvändning som leder till att nyköp av produkter undviks innebär en betydande miljövinst jämfört med återvinning, något som också tydligt framgår av livscykelanalyser. Naturvårdsverket vill samtidigt framhålla att det är en lång aktiv livslängd hos en produkt som bidrar till en minskad miljöpåverkan vilket även lyfts i Sveriges strategi för en cirkulär ekonomi.

Åtgärder som kan förlänga den aktiva livslängden på en produkt är t.ex. leasing, reparation och tillgång till reservdelar eller att utveckla affärsmodeller – där exempelvis abonnemang med en begagnad mobiltelefon istället för en ny skulle kunna vara ett alternativ.

Avsnitt 5 och avsnitt 11 - förslag till ändringar i producentansvar (allmänna minimikrav för system för utökat producentansvar och utredningens förslag till utveckling av producentansvaret)

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget att det nuvarande producentansvaret för elutrustning bör utvecklas. Naturvårdsverket har emellertid synpunkter på skrivningarna i några av de föreslagna bestämmelserna, vilka beskrivs i det följande.

Avsnitt 5.2.1 Bemyndiganden i miljöbalken

Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att det finns skäl att gemensamt se över och samordna alla producentansvar och de bemyndiganden som behövs för att implementera minimikraven i svensk rätt.

Avsnitt 5.2.4 Säkerställa rapportering

Naturvårdsverket är inte säker på om, och i så fall i vilket utsträckning, det förekommer att elavfall samlas in av kommuner men inte överlämnas till insamlingssystem med tillstånd. Detta bör först undersökas innan föreskrifterna NFS 2020:10 ändras. Om sådan hantering inte förekommer i nämnvärd utsträckning är det inte nödvändigt att införa en bestämmelse om rapportering från kommuner. Skulle det visa sig att denna typ av hantering sker så ser Naturvårdsverket att det är rimligt att föreskrifterna ändras i enlighet med utredningens förslag och att kommunerna rapporterar in dessa uppgifter.

Naturvårdsverket anser att arbetsinsatsen för att göra ändringar i föreskriften har underskattats i utredningen. Framtagande av förslag, remisshantering, vägledning, uppdatering av hemsidor bedöms ta längre tid än en vecka, vilket är utredningens uppskattning (se avsnitt 12.6).

Avsnitt 5.2.9 Ekonomiska medel som krävs för att fullgöra skyldigheter inom utökat producentansvar

Naturvårdsverket anser att det inte är helt tydligt vilka krav som ska ställas på producenten utifrån det förslag till tillägg i 41 § andra stycket om att producenten ska ha de ekonomiska förutsättningar som krävs för att ta emot och hantera elavfallet.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget kommer innebära fler konsekvenser för Naturvårdsverket än de som tas upp i utredningen (avsnitt 12.6). Förutom att ta fram föreskrifter och vägledning så kommer Naturvårdsverket behöva granska producenternas inlämnade uppgifter om producenternas ekonomiska förutsättningar (se 34 § första stycket 6 i förordning (2014:1075) om producentansvar för elutrustning samt utredningens förslag till tillägg i 41 § i samma förordning). Hur lång tid som krävs för att granska varje anmälan och avgöra huruvida producenter uppfyller kraven på ekonomiska förutsättningar är svårt att uppskatta och det beror på ärendets komplexitet. Tillsynen kan i detta avseende även behöva utvecklas. En vidareutveckling av it-stödsystemet behöver också ske för att producenterna ska kunna lämna informationen till Naturvårdsverket.

Avsnitt 5.2.13 Differentierade avgifter

Naturvårdsverket har den 22 juli 2021 fått ett uppdrag från regeringen (se regeringsbeslut M2021/01423) att förbereda myndighetsföreskrifter om kriterier för hur ersättning som en producentansvarsorganisation tar ut från producenterna ska bestämmas i fråga om förpackningar respektive elektriska och elektroniska produkter. En redovisning av uppdraget ska lämnas till regeringen senast den 31 mars 2022. Naturvårdsverket hänvisar i denna del till redovisningen av detta uppdrag.

Avsnitt 11.2.2 Ge producenterna ansvar att verka för återanvändning av elutrustning

Naturvårdsverket instämmer med utredningen att producenterna bör ha ett ansvar och en möjlighet att bidra till att öka konsumenternas förutsättningar att återanvända elutrustning.

Naturvårdsverket är dock tveksam till om de mycket öppna skrivningar som föreslås i den nya föreslagna bestämmelsen 38 b § i förordningen överhuvudtaget kommer att ge någon effekt. Naturvårdsverket har förstått att utredningens avsikt med bestämmelsen är att reglera ett öppet formulerat ansvar för producenterna där de själva ska ha möjlighet att välja hur de ska uppfylla kravet. Naturvårdsverket anser dock att genom att använda så vida begrepp som ”verka för” och ”ge goda förutsättningar” i bestämmelsens första stycke medför att det blir alltför otydligt vad som egentligen förväntas av producenten. Med en sådan öppet skriven bestämmelse kommer det sannolikt krävas en hel del vägledning från Naturvårdsverkets sida kopplat till vad dessa begrepp egentligen innebär. Bestämmelsen anges också gälla för ”sådan elutrustning som är lämplig att återanvända” (se andra stycket). Vilken elutrustning som skulle vara lämplig i detta avseende är inte heller helt tydligt och även detta kommer att kräva vägledning från Naturvårdsverket. De alltför öppna begreppen försvårar också Naturvårdsverkets tillsynsarbete kopplat till bestämmelsen.

Naturvårdsverket anser att 38 b § bör kompletteras så att det framgår att en producent på Naturvårdsverkets begäran ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits enligt första stycket, i likhet med den föreslagna bestämmelsen 66 c § tredje stycket i förordningen. Detta för att underlätta Naturvårdsverkets tillsyn av bestämmelsen i 38 b §.

Avsnitt 11.2.3 Stärkta incitament i insamlingen av elavfall

Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att ekonomiska incitament kan verka för en ökad insamling och för förebyggande av avfall.

Naturvårdsverket instämmer även i att ansvaret för en ökad insamling åligger producenterna. Att producenterna själva kan föreslå incitament för en ökad insamling blir sannolikt mer effektivt än ett pantsystem som är svårt att tillämpa i praktiken. Det skulle då finnas ökade möjligheter för producenterna att styra mot förebyggande av avfall i stället för ett pantbevis som framförallt styr mot insamling.

Naturvårdsverket anser dock att den föreslagna bestämmelsen, 66 c § i förordningen om producentansvar för elektronisk utrustning, innehåller begrepp som är alltför oprecisa och som ger stort utrymme för olika tolkningar. Det är i första hand begreppen ”ekonomiska incitament” och ”andra incitament” som behöver tydliggöras. För att incitament ska ge önskad effekt behöver de vara kopplade till produkten eller affärsmodellen, vilket bör framgå av bestämmelsen. Naturvårdsverket vill också uppmärksamma att det kan uppstå sidoeffekter av sådana incitament som producenten behöver beakta så att åtgärden styr i önskad riktning.

Vidare anser Naturvårdsverket att det behöver tydliggöras vad som anses vara ”lämplig omfattning” i sammanhanget. Eftersom incitamenten ska vara sådana att de inte motverkar en effektiv resursanvändning behöver Naturvårdsverket som tillsynsmyndighet ta ställning till huruvida olika former av incitament såsom kampanjer och liknande uppfyller bestämmelserna eller inte.

Naturvårdsverket tillstyrker utredningens förslag att producenter på begäran av Naturvårdsverket ska kunna redovisa vilka åtgärder som de vidtagit (se förslag till ny bestämmelse 66 c § stycke 3 i förordningen).

Avsnitt 11.2.4 Information om avfallsförebyggande, insamling och återvinning på nationell nivå

Naturvårdsverket tillstyrker utredningens förslag, om förstärkt information till avfallsinnehavare (se förslag till ny bestämmelse 66 d §). Naturvårdsverket ser positivt på att de som driver godkända insamlingssystem årligen ska redovisa till Naturvårdsverket vilka informationsinsatser som har genomförts under föregående år eftersom det tydliggör att detta är ett krav som också följs upp.

Avsnitt 11.2.5 Information om hanteringen av produkter med personliga data

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget att producenter ska informera konsumenter om hur de kan radera personlig information. Naturvårdsverket anser dock att det kan finnas anledning att överväga om producenterna även praktiskt bör bistå konsumenter som trots information fortsatt känner sig osäkra på hur de ska radera personlig information och återställa inställningar. Detta då utredningen identifierat att just hanteringen av personliga data är en huvudorsak till att man inte lämnar ifrån sig produkter som inte längre används. Många konsumenter kan behöva professionell hjälp för att säkerställa att personlig information inte sprids vidare.

Avsnitt 11.2.6 och 5.2.3 Regeringsuppdrag om mål och statistik

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med Statistiska centralbyrån se över statistikförsörjning, rapporteringskrav och målsättningar inom området hantering av elutrustning. Det är viktigt att det tydliggörs vilka roller de båda myndigheterna har i uppdraget.

Tillsynsavgifter

I det fall de föreslagna bestämmelserna i förordningen införs så ser Naturvårdsverket att dagens befintliga tillsynsavgift, vilken regleras i 7 kap 8 f § i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, behöver höjas. Detta för att bättre spegla de ökade kostnader som kommer att uppstå för tillsynen.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av avdelningschefen Maria Ohlman.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Gunilla Sallhed och handläggarna Yvonne Augustsson, Anna Karin Cederblad, Lisa Grill, Christina Jonsson, Elisabet Kock och Magdalena Salomonsson.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Björn Risinger

Maria Ohlman

Kopia till:
david.hansson@regeringskansliet.se